

بررسی نقش شاخص های (فرهنگی، کالبدی، اقتصادی و اجتماعی) کیفیت زندگی در توسعه پایدار روستایی (مورد مطالعه: دهستان های بگیم قلعه از توابع شهرستان نقده)

هدایت محمد زاده^۱، ماندانا جهانگیری^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

نام نویسنده مسئول:

هدایت محمد زاده

چکیده

هدف از کیفیت از زندگی در نواحی روستایی، تثبیت جمعیت خانوارهای روستایی و دسترسی عادلانه آنها به زمین و منابع در روستاهاست. این پژوهش سعی دارد نقش شاخص های کیفیت زندگی در توسعه پایدار روستاهای دهستان بگیم قلعه شهرستان نقده از توابع استان آذربایجان غربی را مورد تحلیل و ارزیابی قرار دهد. روش پژوهش توصیفی پیمایشی بوده که پس از مطالعه اسنادی، تعداد ۷ روستای بالای ۶۰ خانوار با تعداد ۹۵۰ خانوار مطالعه شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۴۰ پرسشنامه برای سرپرستان خانوار در نظر گرفته شد. پس از جمع آوری اطلاعات، دسته بندی و پردازش آماری در قالب تحلیل توصیفی و تحلیل استنباطی (آزمون T تک نمونه ای، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل خوشه ای در نرم افزارهای SPSS و GIS صورت گرفت و یافته ها نشان می دهند که شاخص های اجتماعی و فرهنگی شرایط مطلوبی دارند اما شاخص های زیست محیطی و کالبدی و اقتصادی شرایط خوبی ندارند و پایین تر از میزان متوسط ارزیابی شده اند. از این رو می توان گفت شاخص های مطلوب توسعه پایدار در این روستاها در بیشتر سطوح پایین تر از حد معمول اند و نقش بازدارنده ای در روند توسعه روستایی، پایداری و بهبود وضعیت روستائیان دارند.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی، نواحی روستایی، شاخص های توسعه روستایی، دهستان بگیم قلعه، توسعه پایدار

مقدمه

کیفیت زندگی، واژه‌ای پیچیده در ارتباط با شرایط و وضعیت جمعیت، در یک ناحیه است. دربرگیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت، شادمانی و امنیت را در بر می‌گیرد در برخی موارد، رضایت‌های اجتماعی نیز نامیده می‌شود (سیف‌الدینی ۱۳۸۱، ۳۷۵). اواخر دهه ۱۹۶۰م به طور رسمی آغاز جنبش شاخص‌های اجتماعی بود. تا دهه ۷۰، کیفیت زندگی معطوف به انگاره‌های مادی و پیامد رشد اقتصادی در نظر گرفته می‌شد. در پی ظهور آثار منفی رشد اقتصادی و پیدایش نظریه توسعه پایدار، کیفیت زندگی ابعاد و پنداشتی اجتماعی تر پیدا کرد و به طور جدی به عنوان هدف اصلی توسعه وارد مباحث برنامه ریزی گردید. دهه ۹۰ نیز سرآغاز بحث از کیفیت زندگی اجتماعی با تاکید بر سازه‌های اجتماعی نظیر: سرمایه اجتماعی، همبستگی اجتماعی، عدالت اجتماعی و پردشدن از اجتماع بود (غفاری و امیدی، ۱۳۸۷، ۱۰).

در پنجاه سال اخیر، ایران از نظر توجه به بیشتر شاخص‌های کیفیت زندگی و تأکید بر آن‌ها، کشوری کوشا بوده است. از زمان شکل‌گیری نظام برنامه ریزی توسعه در چارچوب سازمان برنامه و بودجه تا به حال، گسترش رفاه اجتماعی و توسعه انسانی رسالت اصلی برنامه‌ها در کشور بوده‌اند. افزایش سطح زندگی و برقراری عدالت اجتماعی، محوریت برنامه‌ها را در سیاست‌های توسعه پس از انقلاب تشکیل می‌دهند (عنبری، ۱۳۸۹: ۱۵۰).

در زمان حاضر اتفاق نظر چندانی در زمینه مفهوم کیفیت زندگی وجود ندارد، ولی اگر مشترکات این تعاریف مد نظر قرارگیرد، در آن صورت می‌توان گفت که کیفیت زندگی عبارت است از شرایط بهتر زندگی که در آن توازن، هماهنگی، مطلوبیت و برابری عادلانه نهادینه شده یا زمینه‌های لازم برای زندگی همراه با سلامت، امنیت، آسایش، آرامش، نشاط، خلاقیت و زیبایی پدید آمده باشد (یوسفی، ۱۳۸۱: ۱). در دهه‌های اخیر با اولویت یافتن توسعه روستایی و تدوین آنها در قالب برنامه‌های توسعه پایدار، به تدریج نگرش انسانی و جامعه‌شناختی درباره کیفیت زندگی در برنامه ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان کشورهای پیشرفته راه یافته است.

با گسترش رویکرد انسانی و ورود مفهوم کیفیت زندگی در پژوهش‌های نوشتارهای توسعه پایدار، مراکز و مؤسسات بسیاری به مطالعه مفهوم کیفیت زندگی، شاخص‌های تحلیل و چگونگی ارتقای آن پرداخته‌اند (غفاری و امیدی، ۱۳۸۷، ۴). کیفیت زندگی در مناطق روستایی به عوامل زیادی از جمله اشتغال، درآمد، مناسب، دسترسی به خدماتی مانند آموزش و بهداشت، سلامت، محیط طبیعی، امنیت و انجمن‌های قوی وابسته است. هرچند، کیفیت زندگی مردم در مکان‌های شهری نیز بدین عوامل بستگی دارد، اما چالش‌های مربوط به رفاه و زندگی بهتر در اینگونه نواحی با مناطق روستایی بسیار متفاوت است. عواملی مانند مقیاس کوچک و تراکم سکونتگاه‌های روستایی، کمبود اشتغال و درآمد در بخش کشاورزی، فاصله زیاد و انزوای جغرافیایی آنها، راه‌های ارتباطی و شبکه حمل و نقل نامناسب و ناکارآمد، اجرای سیاست‌های لازم برای بهبود کیفیت زندگی روستایی را پیچیده‌تر کرده است (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷: ۵۴). با توجه به آنچه ذکر شد، هدف اصلی این تحقیق ارزیابی و تحلیل شاخص‌های کیفیت زندگی از جمله: اشتغال، درآمد، دسترسی به خدمات زیر بنایی و ضروری، بهداشت، آموزش، ارتباطات و... است. و با تحلیل این شاخص‌ها به این سوال پاسخ داده شود که شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی در توسعه پایدار روستایی چه نقشی دارند؟

چارچوب نظری:

کیفیت زندگی روستایی:

کیفیت زندگی مفهومی ذهنی و چند بعدی و ادراک افراد از موقعیت خود در زندگی و در زمینه فرهنگی و ارزشی و در ارتباط با اهداف، انتظارات و استانداردهای آن است امروزه، کیفیت زندگی تنها در مفهوم کیفیت زندگی مادی خلاصه نمی شود و باید میان زندگی مطلوب و زندگی مرفه تفاوت قایل شد زیرا زندگی مطلوب بر ارزش های انسانی و اجتماعی استوار است و زندگی مرفه شاخص هایی همچون ارتقای درآمد اقتصادی رامدنظر دارد (نیلسون: ۱۳۸۰: ۲۰۸). و شناخت، اندازه گیری و بهبود کیفیت زندگی از مهم ترین اهداف پژوهشگران، برنامه ریزان و دولت ها در چند دهه اخیر بوده است. این عرصه علمی و تحقیقاتی توجه بسیاری از اندیشمندان حوزه های جامعه شناسی، روان شناسی، اقتصاد، علوم محیطی، جغرافیا، پزشکی و دیگر رشته ها را به خود جلب کرده است. کیفیت زندگی از دهه ۱۹۶۰ میلادی به یکی از موضوعات مورد علاقه حوزه علوم اجتماعی بدل شد، چرا که در این دهه مشخص گردید که رشد و توسعه اقتصادی لزوماً به بهبود زندگی مردم نمی انجامد (داس: ۲۰۰۸: ۲۵).

بنابراین از همان زمان تلاش های علمی فراوانی به منظور تعریف اصطلاح کیفیت، زندگی، شناسایی عناصر تشکیل دهنده آن و ارائه روش های تحلیل و اندازه گیری کیفیت زندگی صورت گرفت. افراد و گروه های مختلف، اصطلاح کیفیت زندگی را با معانی گوناگونی تعبیر کرده اند. برخی آن را قابلیت زیست پذیری هر ناحیه، بعضی دیگر اندازه میزان جذابیت و عده ای نیز آن را به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی، شادکامی، رضایتمندی و مواردی از این دست تفسیر کرده اند (منون: ۲۰۰۷: ۳۶).

از لحاظ تاریخی اولین تلاش ها برای اندازه گیری کیفیت زندگی از جنبش شاخص های اجتماعی نشأت گرفته است (بی برمن: ۲۰۰۵: ۶۹). با وجود اینکه بحث کیفیت زندگی موضوع اصلی بسیاری از تحقیقات در رشته های مختلف بوده، ارائه یک تعریف جامع و یکسان برای آن تاکنون میسر نشده است. یکی از عوامل اصلی این عدم موفقیت، چندوجهی بودن مفهوم این موضوع است (احمدی، ۱۳۸۸، ۳۳). به رغم اختلاف نظرهایی که در تعریف کیفیت زندگی وجود دارد، اما توافقی ادراکی نیز در بین متخصصان به چشم می خورد که بر مبنای آن بیشتر آنها کیفیت زندگی را مشتمل بر ابعاد مثبت و مفهومی چند بعدی می دانند.

کیفیت زندگی به وسیله نیروهای بیرونی مرتبط با افراد یا گروه های اجتماعی نظیر فناوری تولید، زیرساخت ها، روابط با سایر گروه ها و نهادهای جامعه، محیط طبیعی و همچنین از طریق نیروهای درونی مانند تعاملات درون جامعه و شخص یا جامعه تعیین می شود (داس: ۲۰۰۸: ۶۹). طبق گفته فینویک، ناگلیر و برون، کیفیت زندگی مفهومی اجتماعی است و در ذات خود معنایی ندارد، بلکه صرفاً افراد به آن معنا می بخشند.

براساس برداشت کامپ و همکاران، مفهوم کیفیت زندگی از تفکر مرتبط با سلامت نشأت می گیرد و دیدگاه واحدی درباره علت آن وجود ندارد (وان کیم: ۲۰۰۳: ۸۷). براساس دیدگاه پال، کیفیت زندگی معیاری است برای تحلیل میزان برآورده شدن نیازهای روحی روانی و مادی جامعه و کیفیت زندگی روستایی نیز به مفهوم چگونگی شرایط و وضعیت زندگی خانواده های روستایی است (پال: ۲۰۰۵: ۱۸). متخصصان در توافقی ادراکی، کیفیت زندگی را مشتمل بر ابعاد مثبت و مفهومی چند بعدی می دانند. در چنین تعریفی، تمامی مطالعات کیفیت زندگی تحت دو سرفصل شاخص های عینی و شاخص های ذهنی صورت می گیرد (آلن: ۲۰۰۵: ۳۷). جنبه ذهنی به افراد کمک می کند تا تعریفی از هویت، آرمان ها، و جهت یابی زندگیشان ارائه کنند و این جنبه زمانی با ارزش است که با شرایط عینی زندگی همراه شود. جنبه های ذهنی بر تجارب خوشایند و بدآیند زندگی فردی و حتی جمعی مانند سرخوردگی، احساس بیگانگی از جامعه و از خویشتن خویش، احساس رضایت از زندگی، اشتیاق های آدمی و ادراکات انسانی دلالت دارد (اشرف، ۱۳۸۰، ۵۷). شاخص های رویکرد عینی آنهایی هستند که سعی بر توصیف محیط های فیزیکی و اجتماعی دارند که مردم در آنها زندگی و کار می کنند مانند: تدارک خدمات بهداشتی،

آموزشی، نرخ بیکاری، فعالیت های فراغت یا وضعیت مسکن (احمدی، ۱۳۸۸، ۳۶). این گونه شاخص ها براساس فراوانی یا کمیت فیزیکی، اندازه گیری می شوند (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷، ۶). در این دسته از شاخص ها محیط های زندگی و کار افراد و گروه ها توصیف می شود و هدف تامین نیازهای اساسی و برخورداری از منابع مادی جهت برآوردن خواست های اجتماعی شهروندان است (غفاری و امید، ۱۳۸۷، ۳۲). بعد عینی وضعیت ظاهری و ملموس زندگی را نشان می دهد (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷، ۳۷). با وجود این، پژوهشگران در حوزه شاخص سازی، با روش های کمی و کیفی و بر پایه روش های مشارکتی و با ترکیبی از نظرهای کارشناسان و افراد بومی، شاخص هایی را برای اندازه گیری کیفیت زندگی در مناطق روستایی ایران تدوین کرده اند؛ از جمله این شاخص ها عبارتند از: وضعیت اجتماعی، وضعیت درآمدی، خدمات، بهداشت، آموزش، دارایی، وضعیت تغذیه ای، امنیت، مسکن و تأمین اجتماعی (کریمی و هدایتی: ۱۳۹۰).

شکل (۱) ابعاد کیفیت زندگی (ویلیام: ۱۹۸۰)

از آن جایی که مفهوم کیفیت زندگی، مفهومی چند بعدی و پیچیده می باشد، زمانی می توان از آن در برنامه ریزی استفاده کرد؛ که چهار چوبی مناسب و قابل اطمینان برای تحلیل آن تدوین نمود. بنابراین، اولین گام در راستای تحلیل کیفیت زندگی انتخاب ابعاد آن و سپس انتخاب شاخص هایی است که با استفاده از آن بتوان ابعاد مختلف کیفیت زندگی را مورد تحلیل قرار داد (لطفی ۱۳۸۸، ۷۱). علاوه بر این، شاخص های دیگری نیز در مطالعات مربوط به کیفیت زندگی مناطق روستایی ارزیابی شده اند و شاخص های اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی، زیرساخت ها و تأسیسات، مسکن و سرپناه و شاخص تفریح و سلامت از شاخص های مهم کیفیت زندگی محسوب می شوند (افتخاری و همکاران، ۱۳۸۹: ۵).

جدول (۱) الگوهای قلمرو کیفیت زندگی از دیدگاه پژوهشگران

پژوهشگران	قلمروهای کیفیت زندگی
رنویک (۱۹۸۸)	سه قلمرو اساسی بودن، دارایی و شدن و زیرحوزه های مشترک مادی، اجتماعی و اجتماع محلی را برای همه انسان ها نشان داده است.
کومینز (۱۹۹۷)	هفت قلمرو رفاه مادی (زندگی استاندارد، درآمد و اشتغال) رفاه اجتماعی، رفاه عاطفی (فعالیت های تفریحی، فعالیت روانی یا مذهبی)، رفاه بهداشت و سلامت، حوزه امنیت، بهره وری و صمیمیت مبنای مقیاس کیفیت جامع زندگی را تشکیل می دهند و به آنها حوزه های جامع کیفیت زندگی می گویند.
ریم (۲۰۰۴)	در این الگو، سلامتی و سرزندگی به موازات هم و دو بعد اصلی کیفیت زندگی در نظر گرفته می شوند و محیط فیزیکی (کیفیت محیطی، ویژگی های فیزیکی و محل سکونت) و محیط اجتماعی (کیفیت اجتماعی، شیوه زندگی و ویژگی های فردی و کیفیت محیط محلی) زیرمجموعه دو بعد سلامتی و سرزندگی هستند.
هاگرتی و همکاران (۲۰۰۶)	در این الگو، هفت قلمرو روابط با خانواده، بهزیستی عاطفی، بهزیستی مادی، سلامت، کار و فعالیت های مولد، احساس بخشی از اجتماع بودن، امنیت شخصی ارائه شده است.
وینگوتو (۲۰۱۰)	الگوی با عنوان تئوری تلفیقی کیفیت زندگی که در آن ماهیت زندگی شامل طیفی از ذهنیات تا عینیات است؛ این طیف دربرگیرنده احساس رفاه، رضایت از زندگی، تعادل بیولوژیکی، درک توانایی های خود، تحقق نیازها و عوامل عینی از جمله درآمد، وضعیت ازدواج و یا تحصیلات است. به طور کلی، این الگو بیان می کند که کیفیت زندگی شامل سه بعد اساسی ذهنی، عینی و بعد وجودی یا هستی گرایانه است که هر یک در تعامل با دیگری است.

روش پژوهش:

برای انجام هر پژوهشی با توجه به اهداف، موضوع و نوع شاخص ها و متغیرهای بکار رفته در آن از روش های گوناگونی استفاده می شود. در این تحقیق که از نوع کاربردی است و هدف آن ارزیابی میزان رضایتمندی روستائیان از شاخص های کیفیت زندگی است، از روش های تحقیق توصیفی و روش تحقیق موردی یا ژرفانگر استفاده شده است. در بخش توصیفی تحقیق داده ها و اطلاعات مورد نیاز مرتبط با موضوع از منابع داخلی و خارجی به شکل کتاب، مقالات، پایان نامه ها، جمع آوری و تدوین گردید. در بخش پیمایشی با استفاده از پرسشنامه و انجام مصاحبه حضوری با افراد جامعه، داده های مورد نیاز تحقیق جمع آوری شد. در مجموع روش گردآوری اطلاعات یک روش ترکیبی بوده است تا اینکه صحت نتایج، اهداف پژوهش و تحلیل های انجام شده با اصول علمی انطباق منطقی داشته باشد. به منظور تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق، پرسشنامه های تکمیل شده کدگذاری شدند، سپس داده های کدگذاری شده به نرم افزار SPSS انتقال داده شد. پس از انجام عملیات آماری، از جداول توزیع فراوانی، درصد، میانگین، نمودارها برای تحلیل توصیفی استفاده شد. در بخش تحلیل استنباطی برای ارزیابی وضعیت موجود از آزمون T تک نمونه ای جهت تحلیل شرایط کیفیت زندگی استفاده شد و برای ارزیابی ارتباط موقعیت مکانی روستاها با شرایط موجود از تحلیل ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است، در پایان وضعیت روستاها با استفاده از تحلیل خوشه ای ارزیابی و نتایج حاصل به صورت نقشه های GIS نمایش داده شد.

محدوده مورد مطالعه :

بیگم قلعه، دهستانی از توابع بخش مرکزی شهرستان نقده در استان آذربایجان غربی است. مرکز این دهستان روستای بیگم قلعه است. این روستاها در دهستان بیگم قلعه قرار دارد و براساس سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵، جمعیت آن ۱۴۶۱ نفر (۲۸۵ خانوار) بوده است. روستاهای انتخاب شده روستاهایی هستند که جمعیت آنها بیشتر از ۵۰ خانوار است. بنابراین با توجه به جدول (۱) و تعداد ۷ روستای (مملو، جقال مصطفی، خلیفه لو، محدشاه علیا، محمد شاه سفلی، دایماب، ماسو). در این بخش با ۶۵۰ خانوار و جمعیت ۴۳۵۰ نفر مورد مطالعه قرار گرفتند.

جدول (۱-۱) روستاهای مورد مطالعه

ردیف	نام روستا	تعداد خانوار	تعداد جمعیت
۱	ماسو	۱۱۵	۷۰۰
۲	دایماب	۷۰	۴۰۰
۳	محمد شاه علیا	۷۵	۴۸۰
۴	محمد شاه سفلی	۵۰	۳۲۰
۵	جقال مصطفی	۱۱۰	۶۰۰
۶	مملو	۱۰۰	۶۵۰
۷	خلیفه لو	۱۴۰	۱۲۰۰

یافته های پژوهش:

در اینجا به نتایج بدست آمده از تحلیل و پردازش متغیرها پرداخته می شود و سعی بر این است تا نتایج بدست آمده از هر کدام از متغیرها در یک قالب منظم و ساخت یافته بررسی گردد، بدین منظور ابتدا از متغیرهای زمینه ای آغاز شد و با بررسی سن پاسخ گویان مشخص شد میزان سرپرستان خانوار (۲۰-۳۰) ساله ۱۰ درصد، (۳۱-۴۰) ساله ۲۰/۴ درصد، (۴۱-۵۰) ساله ۲۱/۸ درصد، (۵۱-۶۰) ساله ۱۸/۷ درصد و سرپرستان (۶۰ سال به بالا) ۱۹/۵ درصد جمعیت پاسخ گویان را تشکیل دادند. بیشترین فراوانی در بین سرپرستان خانوار (۴۱-۵۰) ساله و کمترین فراوانی سرپرستان (۲۰-۳۰) ساله هستند. زنان سرپرست خانوار با ۸/۷ درصد و مردان سرپرست خانوار با ۱/۹۲ درصد به ترتیب به سوالات تحقیق پاسخ داده اند. میزان سواد پاسخ گویان به گونه ای بود که سرپرستان (فاقد سواد) ۷/۴۱ درصد، سرپرستان (دارای سواد خواندن و نوشتن) ۷/۳ درصد، سرپرستان (دارای سواد ابتدایی) ۸ درصد، سرپرستان (دارای سواد راهنمایی) ۱۰/۱۴ درصد، سرپرستان (دارای سواد دیپلم) ۲۲/۴۲ درصد و سرپرستان (دارای سواد کاردانی، کارشناسی و بالاتر) ۱۵/۱۵ درصد جمعیت پاسخ گویان را تشکیل دادند. بیشترین فراوانی در بین سرپرستان خانوار مربوط به سرپرستان (فاقد سواد) و کمترین فراوانی مربوط به سرپرستان (دارای سواد خواندن و نوشتن) است. با بررسی وضعیت اشتغال مشخص شد، سرپرستان خانوار (بیکار) ۳۸/۲ درصد، (دارای شغل فصلی) ۳۷ درصد و سرپرستان دارای شغل دائم ۸/۲۰ درصد جمعیت پاسخ گویان را تشکیل دادند. از نظر اشتغال بیشترین فراوانی در بین سرپرستان خانوار بیکار و کمترین فراوانی در بین سرپرستان خانوار دارای شغل دائم است.

قلمرو آموزش:

با بررسی گویه های قلمرو آموزش در جدول (۳) ملاحظه می کنید در گویه وضعیت مدارس نوساز و باکیفیت در روستاهای مورد آزمون از مجموع ۱۴۰ نفر پاسخگو، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۲۷ نفر معادل (۵۲/۲ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه دسترسی آسان با زمان کم کودکان و نوجوانان به مدرسه از مجموع ۲۴۳ نفر پاسخگو، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۴۰ نفر معادل (۵۸/۸ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه داشتن معلمان خوب و باتجربه از تعداد ۲۳۸ نفر پاسخگو، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۰۴ نفر معادل (۲۴/۷ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه داشتن آزمایشگاه و تجهیزات مناسب آموزشی از تعداد ۲۳۸ نفر پاسخگو، بالاترین میزان مربوط به گزینه خیلی ضعیف است که تعداد ۱۳۷ نفر معادل (۷۵/۶ درصد) آن را انتخاب کردند.

کیفیت آموزش	گویه	فراوانی					درصد				
		خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف	خیلی ضعیف	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف	خیلی ضعیف
۱	داشتن معلمان خوب	۲۵	۱۳۰	۲۱	۶۰	۸	۱/۱	۵/۲	۲/۱	۷/۶	۴/۲
۲	وجود مدارس نوساز با کیفیت	۲۶	۱۲۶	۵۰	۲۳	۷	۱/۱	۵/۲	۲/۶	۷/۶	۳/۲
۳	دسترسی آسان به مدرسه	۳۳	۱۴۳	۵۰	۱۴	۷	۱/۱	۵/۸	۲/۱	۴/۳	۵/۴
۴	داشتن آزمایشگاه	۴	۵	۲۵	۶۰	۱۴	۱/۲	۵/۴	۶/۸	۲/۸	۵/۶

جدول (۳) توزیع فراوانی قلمرو آموزش

قلمرو همبستگی اجتماعی:

بررسی گویه های قلمرو روابط اجتماعی و همبستگی در جدول (۴) ملاحظه می کنید در گویه مشورت و همیاری میان همسایگان در روستاهای مورد آزمون را از تعداد ۲۵۰ نفر پاسخگو، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۳۰ نفر معادل ۴۴/۵ درصد آن را انتخاب کردند. در گویه اعتماد به همسایگان، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۱۰ نفر معادل (۴۲/۵ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه رضایت از همسایگان و نبود نزاع و کشمکش، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۲۰ نفر معادل ۴۷/۱۰ درصد آن را انتخاب کردند. در گویه احساس شادمانی و آرامش در خانواده ها، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۹۲ نفر معادل (۳/۵ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه احترام در خانواده ها، بالاترین میزان مربوط به گزینه خیلی خوب است که تعداد ۱۲۵ نفر معادل (۵۰/۴۰ درصد) آن را انتخاب کردند.

درصد					فراوانی					گویه	همبستگی اجتماعی
خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب	خیلی ضعیف	ضعیف ف	متوسط	خوب	خیلی خوب		
۲/۷	۴/۳	۱۵/۴	۵۱/۴	۳۲/۸	۸	۱۲	۳۴	۱۳۱	۵۷	مشورت و همیاری همسایگان	۱
۳	۲/۸	۲۱/۵	۴۴/۶	۳۱/۸	۶	۸	۵۲	۱۰۵	۷۷	اعتماد به همسایگان	۲
۳/۸	۱۰/۵	۲۶/۵	۳۶/۸	۲۱/۱	۱۰	۲۵	۶۵	۹۱	۵۰	احساس شادمانی و آرامش بهداشتی	۳
۳	۴/۲	۶/۳	۳۶/۸	۵۲/۴	۵	۷	۱۴	۹۳	۱۲۶	احترام به خانواده	۴

جدول (۴) توزیع فراوانی قلمرو همبستگی اجتماعی

قلمرو اوقات فراغت:

با بررسی گویه های قلمرو اوقات فراغت در جدول (۵) ملاحظه می کنید در گویه وضعیت امکانات مناسب ورزشی در روستاهای مورد آزمون از تعداد ۲۵۰ نفر پاسخگو، بالاترین میزان مربوط به گزینه خیلی ضعیف است که تعداد ۱۱۰ نفر معادل (۳۹/۸۰ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه وضعیت امکانات فرهنگی، هنری و کتابخانه، بالاترین میزان مربوط به گزینه خیلی ضعیف است که تعداد ۱۰۱ نفر معادل ۴۳/۶ درصد آن را انتخاب کردند. در گویه توان انجام مسافرت سالانه به همراه خانواده، بالاترین میزان مربوط به گزینه ضعیف است که تعداد ۷۰ نفر معادل (۳۰/۱ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه وضعیت پارک و فضای سبز، بالاترین میزان مربوط به گزینه خیلی ضعیف است که تعداد ۱۲۰ نفر معادل ۴۸/۹ درصد آن را انتخاب کردند. در گویه وضعیت برنامه های فرهنگی (مناسبت ها، جشن و اعیاد) بالاترین میزان مربوط به گزینه ضعیف است که تعداد ۹۵ نفر معادل ۳۷ درصد آن را انتخاب کردند.

فراوانی					درصد					اوقات فراغت	گویه
خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف	خیلی ضعیف	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف	خیلی ضعیف		
۳	۱۱	۱۵	۹۹	۱۱۷	۰/۸	۵/۱	۶/۹	۴۱/۳	۴۵/۷	۱	وضعیت پارک و فضای سبز
۷	۲۲	۲۵	۸۲	۱۱۰	۳/۴	۸/۶	۱۱/۶	۳۳/۳	۴۵/۸	۲	وضعیت امکانات فرهنگی و هنری
۷	۳۵	۶۰	۸۹	۵۵	۳/۴	۱۶/۲	۲۵/۲	۳۶	۲۱/۹	۳	وضعیت برنامه فرهنگی روستا
۳	۳۰	۵۵	۸۴	۷۷	۰/۸	۱۰/۹	۲۲/۸	۳۵/۱	۳۲/۲	۴	توان انجام مسافرت سالانه با

جدول (۵) توزیع فراوانی اوقات فراغت

قلمرو محیط مسکونی:

با بررسی گویه های قلمرو محیط مسکونی در جدول (۶) ملاحظه می کنید در گویه وضعیت وجود خانه های نوساز، بادوام و با کیفیت مناسب در روستاهای مورد آزمون از تعداد ۲۴۵ نفر پاسخگو، بالاترین میزان مربوط به گزینه ضعیف است که تعداد ۱۰۱ نفر معادل (۴۰/۶ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه وجود سیستم گرمایشی، سرمایشی مناسب در واحدهای مسکونی، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۰۴ نفر معادل (۴۱/۶ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه به کارگیری مواد و مصالح مقاوم در ساخت واحدهای مسکونی بالاترین میزان مربوط به گزینه ضعیف است که تعداد ۸۶ نفر معادل (۳۵/۳ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه وضعیت فضا برای اعضای خانواده، بالاترین میزان مربوط به گزینه ضعیف است که تعداد ۸۱ نفر معادل (۳۸/۳ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه وضعیت کیفیت روشنایی و نورگیری خانه، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۶۰ نفر معادل (۶۲/۵ درصد) آن را انتخاب کردند.

درصد					فراوانی					گویه	محیط مسکونی
خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب	خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب		
۱۶/۶	۴۲/۵	۱۷/۱	۲۲/۳	۳/۴	۳۷	۱۰۲	۴۵	۵۳	۵	وجود خانه های نوساز و بادوام و باکیفیت	۱
۲۳/۶	۱۵	۲۹/۳	۳۶/۱	۷/۵	۵۵	۴۰	۷۰	۶۵	۱۵	سیستم گرمایشی، سرمایشی هنری	۲
۱۳/۸	۳۴/۳	۲۵	۲۱/۷	۲	۳۲	۸۵	۶۲	۵۳	۶	به کارگیری مصالح مقاوم در ساخت	۳
۱۵	۲۴/۸	۱۶/۵	۴۰/۵	۶/۳	۳۵	۵۷	۴۱	۳۹۵۰	۱۲	وضعیت فضا برای اعضای خانواده	۴

جدول (۶) توزیع فراوانی قلمرو محیط مسکونی

قلمرو محیط زیست:

با بررسی گویه های قلمرو محیط زیست در جدول (۷) ملاحظه می کنید در گویه جایگاه دفن زباله در روستاهای مورد آزمون از تعداد ۲۶۰ نفر پاسخگو، بالاترین میزان مربوط به گزینه ضعیف است که تعداد ۹۰ نفر معادل ۳۳/۲ درصد آن را انتخاب کردند. در گویه وضعیت استفاده از روش های بهداشتی دفع زباله، بالاترین میزان مربوط به گزینه ضعیف است که تعداد ۸۰ نفر معادل (۳۱/۵ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه وضعیت پرهیز از ساخت خانه ها در اراضی شیب دار و خطرناک، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۱۱ نفر معادل (۴۴/۹ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه وضعیت جلوگیری از هدر دادن و آلودگی منابع آب، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۱۰۵ نفر معادل (۴۲/۹ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه جلوگیری از تخریب و فرسایش خاک، بالاترین میزان مربوط به گزینه خوب است که تعداد ۹۲ نفر معادل (۳۹/۲ درصد) آن را انتخاب کردند. در گویه مدیریت سیلاب ها و دفع آبهای سطحی، بالاترین میزان مربوط به گزینه ضعیف است که تعداد ۸۴ نفر معادل (۳۳/۳ درصد) آن را انتخاب کردند.

درصد					فراوانی					گویه	محیط زیست
خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب	خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب		
۱۶/۶	۴۲/۵	۱۷/۱	۲۲/۳	۳/۴	۳۷	۱۰۲	۴۵	۵۳	۵	۱ وجود جایگاه دفن زباله باکیفیت	۱
۲۳/۶	۱۵	۲۹/۳	۳۶/۱	۷/۵	۵۵	۴۰	۷۰	۶۵	۱۵	۲ استفاده از روش های بهداشتی	۲
۱۳/۸	۳۴/۳	۲۵	۲۱/۷	۲	۳۲	۸۵	۶۲	۵۳	۶	۳ پرهیز از ساخت خانه ها در اراضی	۳
۱۵	۲۴/۸	۱۶/۵	۴۰/۵	۶/۳	۳۵	۵۷	۴۱	۳۹۵	۱۲	۴ جلوگیری از تخریب و فرسایش	۴

جدول (۷) توزیع فراوانی قلمرو محیط زیست

یافته های استنباطی:

تحلیل شاخص های کیفیت زندگی در ابعاد متفاوت با استفاده از آزمون T:

برای دستیابی به نتیجه ابتدا با آزمون T تک نمونه ای به تحلیل کیفیت زندگی از ابعاد اجتماعی، اقتصادی، محیطی، کالبدی و محیطی پرداخته شد. با توجه به ویژگی های توصیفی فوق تحلیل وضعیت کیفیت زندگی جامعه نمونه در ابعاد گوناگون فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی به نتایج ذیل منتج شده است.

تحلیل کیفیت آموزش با آزمون T:

برای تحلیل کیفیت آموزش از ۴ گویه استفاده شده است. در جدول (۴) با مقایسه متوسط سطح گویه های مورد ارزیابی که ۱۲ برآورد شده و میانگین سطح کیفیت آموزش محاسبه شده در سطح معناداری ۰/۹۵ که ۱۲/۴۷۶ را نشان می دهد و انحراف از میانگین ۰/۴۷۶ داشته است همچنین با توجه به سطح معناداری محاسبه شده که به صورت ۰/۴۱۹ به دست آمده و رقمی پایین تر از آلفا ۰/۰۵ را نشان می دهد فرض مناسب بودن کیفیت آموزش در محدوده مورد مطالعه را تایید نمود. با این تفاسیر و بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت آموزش در منطقه مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی بالایی برخوردارند.

تحلیل کیفیت سلامت و امنیت با آزمون T:

برای تحلیل سطح کیفیت سلامت و امنیت از ۶ گویه استفاده شده است. در جدول (۵) با مقایسه متوسط سطح گویه های مورد ارزیابی که ۱۸ برآورد شده و میانگین سطح کیفیت سلامت و امنیت محاسبه شده در سطح معناداری ۰/۹۵ که ۲۰/۳۹۲ را نشان می دهد و ۲/۳۹۳ انحراف از میانگین داشته است. همچنین با توجه به سطح معناداری محاسبه شده که به صورت ۰/۰۰۱

به دست آمده و رقمی پایین تر از آلفا ۰/۰۵ را نشان می دهد فرض مناسب بودن کیفیت سلامت وامنیت در محدوده مورد مطالعه را تایید نمود. با این تفاسیر و بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت سلامت وامنیت در منطقه مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی بالایی برخوردارند.

تحلیل کیفیت روابط اجتماعی و همبستگی با آزمون T :

برای تحلیل سطح کیفیت روابط اجتماعی و همبستگی از ۵ گویه استفاده شده است. با مقایسه متوسط سطح گویه های مورد ارزیابی که ۱۵ برآورد شده و میانگین سطح کیفیت روابط اجتماعی و همبستگی محاسبه شده در سطح معناداری ۰/۹۵ که ۱۹/۸۲۶ را نشان می دهد و ۴/۸۲۷ انحراف از میانگین داشته است. همچنین با توجه به سطح معناداری محاسبه شده که به صورت ۰۰۰/۰ به دست آمده و رقمی پایین تر از آلفا ۰/۰۵ را نشان می دهد فرض مناسب بودن کیفیت روابط اجتماعی و همبستگی در محدوده مورد مطالعه را تایید نمود. با این تفاسیر و بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت روابط اجتماعی و همبستگی در منطقه مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی بالایی برخوردارند.

تحلیل کیفیت اوقات فراغت با آزمون T :

برای تحلیل سطح کیفیت اوقات فراغت از ۵ گویه استفاده شده است. در جدول (۶) با مقایسه متوسط سطح گویه های مورد ارزیابی که ۱۵ برآورد شده و میانگین سطح کیفیت اوقات فراغت محاسبه شده در سطح معناداری ۰/۹۵ که ۹/۹۹۷ را نشان می دهد و ۵/۰۰۲ انحراف از میانگین داشته است. این پایین تر از میانگین متوسط است و همچنین با توجه به سطح معناداری محاسبه شده که به صورت ۰/۰۰۰ به دست آمده و رقمی پایین تر از آلفا ۰/۰۵ را نشان می دهد فرض مناسب بودن کیفیت اوقات فراغت در محدوده مورد مطالعه رد می شود. با این تفاسیر و بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت اوقات فراغت در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی پایینی برخوردارند.

تحلیل کیفیت محیط مسکونی با آزمون T :

برای تحلیل سطح کیفیت محیط مسکونی از ۵ گویه استفاده شده است. در جدول (۷) با مقایسه متوسط سطح گویه های مورد ارزیابی که ۱۵ برآورد شده و میانگین سطح کیفیت محیط مسکونی محاسبه شده در سطح معناداری ۰/۹۵ که ۱۳/۲۹۵ را نشان می دهد و ۱/۷۰۵ انحراف از میانگین داشته است. همچنین با توجه به سطح معناداری محاسبه شده که به صورت ۰/۰۰۰ به دست آمده و رقمی پایین تر از آلفا ۰/۰۵ را نشان می دهد فرض نامناسب بودن کیفیت محیط مسکونی در محدوده مورد مطالعه تایید می شود. بنابراین بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت محیط مسکونی در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی مطلوبی برخوردار نیستند.

تحلیل کیفیت محیط زیست با آزمون T:

برای تحلیل سطح کیفیت محیط زیست از ۶ گویه استفاده شده است. در جدول (۸) با مقایسه متوسط سطح گویه های مورد ارزیابی که ۱۸ برآورد شده و میانگین سطح کیفیت محیط زیست محاسبه شده در سطح معناداری ۰/۹۵ که ۱۷ / ۵۳۲ را نشان می دهد و ۰/۴۶۷ انحراف از میانگین داشته است. همچنین با توجه به سطح معناداری محاسبه شده که به صورت ۰/۲۲۳ به دست آمده و رقمی پایین تر از آلفا ۰/۰۵ را نشان می دهد فرض نامناسب بودن کیفیت محیط زیست در محدوده مورد مطالعه تایید می شود. بنابراین بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت محیط زیست در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی مطلوبی برخوردار نیستند.

تحلیل کیفیت شغل و درآمد خانوار با آزمون T:

برای تحلیل سطح کیفیت شغل و درآمد خانوار از ۶ گویه استفاده شده است. در جدول (۹) با مقایسه متوسط سطح گویه های مورد ارزیابی که ۱۸ برآورد شده و میانگین سطح کیفیت شغل و درآمد خانوار محاسبه شده در سطح معناداری ۰/۹۵ که ۱۵/۰۵۲ را نشان می دهد و ۲/۹۴۷ انحراف از میانگین داشته است. همچنین با توجه به سطح معناداری محاسبه شده که به صورت ۰/۰۰۰ به دست آمده و رقمی پایین تر از آلفا ۰/۰۵ را نشان می دهد فرض نامناسب بودن کیفیت شغل و درآمد خانوار در محدوده مورد مطالعه تایید می شود. بنابراین بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت شغل و درآمد خانوار در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی مطلوبی برخوردار نیستند.

بررسی ارتباط بین شاخص های کیفیت زندگی و موقعیت جغرافیایی:

تحلیل خوشه ای کیفیت زندگی روستاهای مورد مطالعه:

در بسیاری از موارد پژوهشگران به منظور طبقه بندی جامعه آماری مورد مطالعه خود از روش های سلیقه ای استفاده می نمایند به طوری که با انتخاب حد پایین و بالای جامعه ی آماری، فواصل بین دو حد را با استفاده از تجربه با سلیقه خود انتخاب می کنند. برای طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه در ابعاد مختلف با استفاده از طریق نرم افزار (SPSS) روش تحلیل خوشه ای انتخاب شد. به طوری که ابتدا به صورت مجزا کیفیت روستاها در چهار قلمرو متفاوت اجتماعی فرهنگی، کالبدی، محیطی و اقتصادی بررسی و آنها در سه گروه مشخص خوشه بندی - شدند، سپس روستاها در تمام ابعاد کیفیت و به صورت کلی دسته بندی شده اند. در جدول (۲۰) ملاحظه می کنید، وضعیت کیفیت زندگی در روستاهای مورد مطالعه در ابعاد متفاوت به گونه ای است که درخوشه بندی سه گروهی، روستاهای ماسو و دایماب در خوشه اول، روستاهای محمد شاه علیا، محمد شاه سفلی و چقال مصطفی در خوشه دوم و روستاهای خلیفه لو ومملو در خوشه سوم قرار گرفتند. در بعد اقتصادی کیفیت زندگی، روستای خلیفه لو در بالاترین سطح و روستای دایماب در پایین ترین سطح قرار دارند.

نتیجه گیری:

کیفیت زندگی به عنوان یکی از مولفه های ارزیابی وضعیت برخورداری از آسایش و آرامش جوامع است. در بیشتر جوامع صنعتی و در حال توسعه، طرح موضوعی به نام کیفیت زندگی، نشان دهنده دیدگاهی نو در نگرش موضوعات توسعه ای است. هدف کیفیت زندگی در نواحی روستایی، تثبیت جمعیت خانوارهای روستایی و دسترسی عادلانه آنها به زمین و منابع در روستاهاست با توجه به اینکه کیفیت زندگی یکی از اهداف راهبردی توسعه پایدار روستایی قلمداد می شود که بشر در طول حیات خویش به ویژه از دهه ۷۰ به بعد به دنبال ارتقاء بخشی به زندگی نه تنها از بعد کمی بوده، بلکه بعد کیفی را نیز بیش از پیش مد نظر قرار دارد بنابراین می توان گفت که کیفیت زندگی هم هدف و هم وسیله توسعه پایدار است. از اینرو در این پژوهش به تحلیل و ارزیابی شاخص های کیفیت زندگی در ابعاد مختلف اجتماعی، فرهنگی، کالبدی، محیطی و اقتصادی روستاهای بخش مرکزی شهرستان نقده و بخش دهستان بگیم قلعه پرداخته شد و نتایج به گونه ای بود که در بعد اجتماعی، فرهنگی با بررسی شاخص های آموزشی مولفه های، وضعیت مدارس نوساز و باکیفیت در روستاهای مورد آزمون، دسترسی آسان با زمان کم کودکان و نوجوانان به مدرسه و داشتن معلمان خوب و باتجربه خوب بیان شدند و مولفه داشتن آزمایشگاه و تجهیزات مناسب آموزشی، خیلی ضعیف است بیان شد. در مجموع بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت آموزش در منطقه مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی بالایی برخوردارند. با بررسی شاخص های سلامت و امنیت مولفه های، مصرف سبزیجات و میوه، دسترسی به پلیس در مواقع اضطراری، استفاده از حمام و سرویس بهداشتی مناسب و امنیت خانه هنگام سفر خوب بیان شدند، مولفه های مصرف مواد پروتئینی (گوشت و ماهی) در برنامه غذایی هفتگی و بهره مندی از خدمات درمانی (خانه بهداشت، درمانگاه و). متوسط بیان شدند. در مجموع. بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت سلامت و امنیت در منطقه مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی بالایی برخوردارند. با بررسی شاخص های روابط اجتماعی و همبستگی مولفه های، مشورت و همیاری میان همسایگان اعتماد به همدیگر، رضایت از همسایگان و نبود نزاع و کشمکش، احساس شادمانی و آرامش در خانواده ها و احترام در خانواده ها همه شرایط مطلوبی دارند و خوب بیان شدند. در مجموع بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت روابط اجتماعی و همبستگی در منطقه مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی بالایی برخوردارند. دلیل اصلی بالا بودن سطح شاخص های روابط اجتماعی و همبستگی، شرایط سنتی، تعامل روستائیان و نگرش های قومی و قبیله ای حاکم بر جامعه روستایی همچنین مشارکت و هم اندیشی بین روستائیان است. با بررسی شاخص های روابط اوقات فراغت مولفه های، توان انجام مسافرت سالانه به همراه خانواده و برنامه های فرهنگی (مناسبت ها، جشن و اعیاد) ضعیف بیان شدند و مولفه های امکانات مناسب ورزشی، امکانات فرهنگی، هنری و کتابخانه و وجود پارک و فضای سبز، خیلی ضعیف بیان شدند. و بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت اوقات فراغت در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی پایینی برخوردارند. با بررسی شاخص های محیط مسکونی مولفه های، وجود سیستم گرمایشی، سرمایشی مناسب در واحدهای مسکونی و کیفیت روشنایی و نورگیری خانه را خوب بیان کردند و مولفه های، وجود خانه های نوساز، بادوام و با کیفیت، به کارگیری مواد و مصالح مقاوم در ساخت واحدهای مسکونی و وجود فضای کافی برای اعضای خانواده را ضعیف بیان کردند. اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت محیط مسکونی در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی مطلوبی برخوردار نیستند. با بررسی شاخص های زیر ساخت مولفه های، راه ارتباطی، وضعیت آب آشامیدنی و دسترسی به وسایل حمل و نقل ضعیف بیان شدند. مولفه، فاصله زمانی کم برای دسترسی به شهر، خوب، مولفه های، دسترسی به خدمات اعتباری و مالی (بانک، پست بانک) و دسترسی به خدمات عمومی (نانوایی، خواربارفروشی) خیلی ضعیف بیان شدند و مولفه زیر ساخت های حامل انرژی (برق و گاز متوسط

بیان شد. بنابراین بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت زیرساخت های روستایی در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی مطلوبی برخوردار نیستند. با بررسی شاخص های زیست محیطی مولفه های، پرهیز از ساخت خانه ها در اراضی شیب دار و خطرناک، جلوگیری از هدر دادن و آلودگی منابع آب، جلوگیری از تخریب و فرسایش خاک، خوب بیان شدند و مولفه های، جایگاه دفن زباله، استفاده از روش های بهداشتی دفع زباله و مدیریت سیلاب ها و دفع آب های سطحی، ضعیف بیان شدند. و بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت محیط زیست در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی مطلوبی برخوردار نیستند. با بررسی شاخص های شغل و درآمد مولفه های، درآمد خانوارها، رضایت از شغل سرپرستان خانوار، امید به امنیت شغلی قدرت خرید و وضعیت پس انداز ضعیف بیسان شد و تنها مولفه وضعیت جسمی سرپرستان خانوار خوب بیان شد. در نتیجه بر اساس دیدگاه سرپرستان خانوار کیفیت شغل و درآمد خانوار در منطقه مورد مطالعه پایین تر از حد متوسط بوده و نشان می دهد که در این قلمرو، مردم از سطح کیفیت زندگی مطلوبی برخوردار نیستند. برای ارزیابی میزان همبستگی ابعاد کیفیت زندگی روستاهای مورد آزمون از روش پیرسون استفاده شده است و مشخص شد که رابطه معناداری بین شاخص های کیفیت زندگی و موقعیت مکانی در روستاهای بخش مرکزی وجود ندارد. به طور کلی مشاهده می کنید در روستاهای مورد آزمون تنها شاخص های اجتماعی و فرهنگی سطح قابل قبول و مطلوبی دارند و شاخص های کالبدی (مسکونی و زیرساخت ها)، شاخص ها محیط زیستی و اقتصادی همگی نامطلوبند و این عوامل منجر در عدم پایداری و فاصله گرفتن روستاها از توسعه روستایی و توسعه پایدار می شوند.

منابع:

- ۱- احمدی، حبیب (۱۳۸۸) بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی مرتبط با کیفیت زندگی مردم بیرجند.
- ۲- احمدی، فاطمه (۱۳۸۸) ارتقاء روستا به شهر و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی، مطالعه موردی.
- ۳- اشرف، احمد (۱۳۸۰) نگرشی در مفهوم کیفیت زندگی و اجرای آن، فضا نامه مددکاری اجتماعی، ۵، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران.
- ۴- رستمی، فرحناز، علی آبادی، وحید و سارا بقایی (۱۳۹۲) نقش عضویت در تشکل های روستایی بر سطح سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی زنان روستایی.
- ۵- رضوانی، محمد رضا و حسین منصوریان (۱۳۸۷) تحلیل کیفیت زندگی بررسی مفاهیم، شاخص هاف مدل ها و آرایه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی، فصلنامه روستا و توسعه.
- ۶- سیف الدینی، فرانک (۱۳۸۹) فرهنگ واژگان برنامه ریزی شهری و منطقه ای.
- ۷- غفاریف غلامرضا و رضا امیدی (۱۳۸۷) کیفیت زندگی در برنامه های عمرانی و توسعه ایران، فصل نامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی. سال هشتم ۳۰ و ۳۱ پاییز و زمستان. صص ۹ تا ۳۳.
- ۸- لطیف صدیقه (۱۳۸۸) مفهوم کیفیت زندگی شهری، تعارف، ابعاد و تحلیل آندر برنامه ریزی شهری، جغرافیای انسانی.
- ۹- مرتضوی، شهرناز (۱۳۸۰) میزگرد ارتقا کیفیت زندگی، ماهنامه شهرداری ها، ۱۸، صص ۲۷ تا ۴۰.
- ۱۰- مرکز آمار ایران (۱۳۹۰) سرشماری عمومی نفوس و مسکن.
- ۱۱- مهدوی، مسعود و مهدی طاهر خانی (۱۳۸۸) کاربرد آمار جغرافیای انتشارات قومس، تهران.
- 12- Biderman, A. D. (1974) Social indicators, In R. L. Clewett & Jerry C. Olson (Eds.) whence and whither in social indicators and marketing, pp.27-44, Chicago, American Marketin
- 14- Collados, C. and Duane, T., 1999, Analysis Natural Capital Quality of Life: A Model for Evaluating the Sustainability of Alternative Regional Development Paths, Ecological 30
- 15- Das, D., (2008), Urban Quality of life: A Case Study of Guwahati, Social Indicators Research,
- 16- Epley, D. & Menon, M., (2008), A Method of Assembling Cross-sectional Indicators into a
- 17- van Kamp I, Leidelmeijer K, Marsmana G, de Hollander AEM, (2003), Urban environmental quality and human well-being towards a conceptual framework and demarcation of concepts;